

І. ПРО ХЛОПЦІВ, ЯКІ ВТЕКЛИ ВІД ВОВКІВ (1975)

1. ПАГОРБИ Й НИЗИНА

Коли Шон Дівайн і Джиммі Маркус були дітьми, їхні батьки працювали на цукерковій фабриці Колмена й завжди приносили із собою додому запах гарячого шоколаду. Він став невідмінною прикметою їхніх одягу, постелей і вінілових сидінь у їхніх автомобілях. У кухні в Шонового батька пахло ескімо, а в його ванній смерділо ірисками Колмена. На той час, коли їм зрівнялося по одинадцять років, Шон і Джиммі так зненавиділи все солодке, що пили лише чорну каву без цукру й ніколи не їли десерт.

Щосуботи Джиммів батько навідувався до Дівайнів випити пива з батьком Шона. Він брав із собою Джиммі, й, поки кухоль пива не перетворювався на шість кухлів плюс дві або три порції міцного охолодженого віскі, хлопці гралися на задньому подвір'ї. Вряди-годи до них приєднувався Дейв Бойл, малий із тонкими, як у дівчини, зап'ястками й слабким зором, що розповідав їм усілякі анекдоти, яких той наслухався від своїх дядьків. По той бік завіси на кухонному вікні вони могли чути сичання пива, коли відкривалися банки, раптові вибухи брутального реготу й клацання запальничок, коли містер Дівайн і містер Маркус закурювали свої «Лакі-Страйк».

Шонів батько, високий, білявий, мав добру роботу, він працював продавцем. Шон не раз бачив, як легка, безтурботна батькова усмішка гасила роздратування матері, неначе він натискав усередині неї на якогось вимикача. Батько Джиммі працював вантажником. Він був невисокий на зріст, його темне сплутане волосся спадало йому на лоба, а очі, здавалося, весь час подавали якийсь сигнал. Він умів надзвичайно швидко пересуватися. Заледве встигали ви кліпнути очима, як він уже опинявся під протилежною стіною кімнати. Дейв Бойл не мав батька, лише кількох дядьків, і єдиною причиною, чому суботу він проводив у товаристві двох хлопців, була його звичка приліпати до Джиммі, як пушинка. Він бачив, як той виходить із хати з батьком, і, засапавшись, підбігав до їхнього автомобіля та запитував «Джиммі, ти куди?» зі слабкою надією в голосі.

Усі вони жили у Східному Бакінгемі, на захід від центру, в безпосередній близькості від тісних крамниць на розі, напхом напханих усіляким крамом, маленьких гральних майданчиків і різницьких крамниць, де у вітринах висіло м'ясо, з якого скапувала кров. Бари тут мали ірландські назвища, а на узбіччях хідників стояли припарковані «Доджі-Дарти». Жінки ходили в хустках, зав'язаних на потилиці, а сигарети носили у грубо пошитих цигарницях зі штучної шкіри. Ще кілька років тому старших хлопців тут виловлювали просто на вулицях і забирали на війну. За рік або рік із лишком вони поверталися худі й похмурі або й зовсім не верталися. Удень матері гортали газети, шукаючи повідомлення про здешевлення товарів. Увечері батьки вирушали до барів. Ніхто звідси ніколи не виїздив, окрім тих хлопців старшого віку.

Джиммі та Дейв жили в Низині біля В'язничного каналу на південь від Бакінгем-авеню. Вона була за якихось дванадцять кварталів від вулиці Шона, але Дівайни меш-

кали на північ від авеню, а Низина й Пагорби змішуватися не хотіли.

Не можна сказати, щоб Пагорби блищали золотом і сріблом. Але вони були заселені кваліфікованими робітниками, так званими «синіми комірцями», а біля простих будинків із гостроверхими дахами та рідкісних будинків вікторіанського стилю там стояли «шевроле», «форди» та «доджі». Люди на Пагорбах були власниками своїх будинків. А ті, хто жив у Низині, винаймали собі помешкання. Люди з Пагорбів ходили до церкви, збиралися гуртом, вивішували гасла на розі вулиць під час виборів. Тоді як мешканці Низини існували бозна-як, жили іноді, як тварини, по десятеро в одному помешканні. Шон та його друзі у школі святого Майка називали Низину Вулицею для гумових чобіт. Родини тут жили іноді на допомогу з безробіття, дітей віддавали в безкоштовні школи. Дорослі часто розлучалися, тому багацько дітей росло без батьків. І якщо Шон ходив до парафіяльної школи в чорних штаних, чорній краватці та в синій сорочці, то Джонні та Дейв відвідували школу Льюїса М. Дьюї у Блакстоні в тих самих лахах, що їх вдягали надвір: це вважалося ознакою крутості, тому вони не змінювали одягу, бувало, по три дні, щоб не мерзнути. Адже тоді їх оточувала аура жиру — жирне волосся, жирна шкіра, жирні комірці й манжети. У деяких хлопців, що навчалися у школі Сент-Маркус, обличчя були всипані прищами, й ці бідолахи рано кидали школу. Деякі дівчата приходили на випускні вечори у просторих материнських сукнях — либонь, щоб приховати свою уявну чи справжню вагітність.

Тож, якби не їхні батьки, ці хлопці навряд чи коли подружилися б. Протягом тижня вони не мали часу на розваги, та надходила чергова субота й неодмінно щось їм приносила — вони або гралися на задвірках, або колупалися в купах гравію біля Гарвест-стріт, або ж стри-

бали в метро та їздили до центру — не для того, щоб оглянути нові місця, а щоб натішитися поїздкою в темному тунелі під гуркіт двигунів і вищання гальм на поворотах та миготіння вогнів, від якого в Шона завжди перехоплювало дух. Джиммі все за іграшку. Бо якщо він і був знайомий із правилами поведінки — в метро, на вулиці, в кінотеатрі, — то ніколи цього не показував.

Одного разу на платформі станції «Південна» хлопчак ганяли помаранчевий хокейний м'ячик. Джиммі не зловив м'ячика, якого кинув йому Шон, і м'ячик упав на рейки. Перш ніж Шон устиг подумати, як відреагує на це Джиммі, той стрибнув із платформи туди, де в сутіні бігали пацюки та миші й лежала небезпечна для життя третя рейка.

Люди на платформі немов подуріли: стрепенулися й ну на мигах та криками прохати малого піднятися назад. Обличчя в однієї з жінок посіріло, як попіл, коли вона впала навколішки й завоалала:

— Негайно повернись сюди, негайно вернись, бодай тобі всячина!

До Шона долинув гуркіт, можливо, то підходив потяг від Вашингтон-сквер або гуркотили ваговози на горішній вулиці, й люди на платформі також його почули. Вони замахали руками, стали крутити головами, шукаючи полісменів з охорони метро. Якийсь чоловік затулив долонями обличчя своєї доньки.

Джиммі нахилив голову, шукаючи м'ячика в темряві під платформою. Він знайшов його й обтер грязюку на нім рукавом сорочки, не звертаючи уваги на людей, які позвішувалися з платформи й простягали йому руки.

Дейв штовхнув Шона ліктем і вигукнув:

— Ти коли-небудь бачив таке?!

Джиммі пішов поміж рейками до сходів у кінці платформи, де тунель розкривав свою чорну пащу, а тим часом ще гучніший гуркіт струснув станцію, і люди тепер

стали вистрибувати й ляскати себе по стегнах. Джиммі йшов, не поспішаючи, потім глянув через плече, стрів Шонів погляд і всміхнувся.

— Він сміється, — сказав Дейв. — Либонь, геть із глузду зсунувся.

Коли Джиммі ступив на першу бетонну сходинку, кілька рук потяглися до нього й підхопили його. Шон побачив, як ноги йому звисилися ліворуч, а голова похилилась праворуч. Джиммі здавався таким маленьким і легким у руках великого чоловіка, неначе був наповнений соломою, проте знайденого м'яча притискав до грудей навіть тоді, коли люди підхопили його за лікті й він ударився підборіддям об край платформи. Шон відчував, що Дейв стоїть біля нього й тремтить усім тілом. Шон подивився на обличчя людей, які тягли Джиммі вгору, і вже не завважив на них ані стурбованості, ані страху, що їх спостерігав лише хвилину тому. Здавалося, вони були ладні вцепитися у Джиммі зубами, а потім забити його до смерті.

Люди витягли Джиммі на платформу й тримали, стискаючи його долонями за плечі, поки шукали очима того, хто підказав би їм, що робити далі. Поїзд прогуркотів по тунелю, й хтось заверещав від страху, а хтось інший засміявся — то був крикливий регіт, який скинувся Шононі на гелготіння відьом навколо казана із чаклунським варивом, — бо потяг під'їхав із протилежного боку станції, прямуючи на північ. Джиммі подивився в обличчя людям, які тримали його, ніби хотів запитати: «Ну, що, з'їли?»

Дейв, що стояв поруч із Шоном, тоненько захихотів і переможним жестом підкинув угору руки.

Шон поглянув убік, не знаючи, як йому поставитися до всього цього.

Того ж таки вечора батько посадив Шона на стілець у своїй майстерні, яку він обладнав у підвалі та яка була тісно

напхана чорними лещатами й банками з-під кави, що в них зберігалися цвяхи та шурупи, дощечками та планочками, акуратно складеними під прилавком, який ділив майстерню на дві окремі кімнати, молотки висіли на теслярських ремнях, схожі на пістолети в кобурах, стрічкова пилка висіла на гачку. Шонів батько, який виконував усілякі замовлення сусідів, приходив сюди майструвати хатинки для пташок і полочки, що їх прилаштовував на підвіконнях, щоб дружина ставила на них вазони з квітами. Тут-таки він спланував задній ганок, який і збудував разом із друзями одного спекотного літа, коли Шонови зрівнялося лише п'ять років, і часто приходив сюди, коли хотів побути сам у тиші, а іноді, Шон це знав, коли важким духом дихав — на Шона, Шонову матір або на свою роботу. Хатинки для пташок — крихітні палаци Тюдорів, будинки колоніальної або вікторіанської архітектури, швейцарські шале — він складав у кутку підвалу, їх було так багато, що хіба в Амазонії жило стільки пташок, які могли б їх заселити?

Шон сидів на старому барному стільці й обмацував пальцями товсті чорні лещата, вимашчені мастилом і обліплені тирсою, аж поки батько мовив:

— Скільки разів я повинен казати тобі про це?

Шон випустив лещата з руки, обтер мастило з долоні.

Батько підібрав кілька цвяхів, що лежали на прилавку, й поклав їх у жовту банку з-під кави.

— Я знаю, тобі подобається Джиммі Маркус, але, якщо ти хочеш із ним гратися, грайся неподалік від дому. Нашого дому, а не їхнього.

Шон кивнув головою. Сперечатися з батьком було марно, коли він говорив так спокійно й повільно, як зараз, коли до кожного слова, яке вилітало з його уст, здавалося, був прив'язаний камінь.

— Ми зрозуміли один одного? — Батько відсунув банку з-під кави праворуч і поглянув на сина.

Шон кивнув головою. Він дивився, як батько струшує тирсу зі своїх товстих пальців.

— А чи надовго?

Батько потягся рукою вгору й протер гак, забитий у стелю, від пилюки. Він згорнув пальцями пилюку у клубок і вкинув його у сміттевий кошик, що стояв під прилавком.

— Сподіваюся, що надовго. І зятям собі, Шоне, ще одне.

— Я слухаю, тату.

— Навіть не думай говорити про це з матір'ю. Вона не хоче, щоб ти зустрічався з Джиммі після його сьогоднішньої витівки.

— Він не такий поганий. Він...

— А я й не казав, що він поганий. Він дикий, а твоя мати натерпілася в житті від диких людей.

Шон побачив, як щось блиснуло в батькових очах, коли той сказав «дикий», він знав, що на мить той перетворився на Біллі Дівайна, того самого, про якого Шон довідався з уривків розмов між своїми дядьками та тітками. «Колишній Біллі» називали вони його, «забіяка», як висловивсь одного разу Шонів дядько. Біллі Дівайн зник десь у ті часи, коли Шон ще й не народився, і на зміну йому прийшов цей спокійний ретельний чоловік із товстими й спритними пальцями, що набудував так багато пташиних хатинок.

— Не забувай, про що ми з тобою говорили, — сказав батько й плеснув Шона по плечу, дозволяючи йому піти геть.

Шон покинув батькову майстерню й вийшов у прохолодний підземний коридор, міркуючи, чи не з тієї самої причини компанія Джиммі подобалась йому, з якої його батько тішився товариством містера Маркуса, що з ним вони пиячили від суботи до неділі, регочучи надто гучно й несподівано, й чи не цього боялась його мати.